

20 - Tocht door de nacht

Er lopen mensen door het donker. Je hoort stemmen, gerammel van houten wielen van handkarren, voetstappen. Hier en daar giert een knijpkat en zie je even een lichtschijsel in het donker.

Vlak voor hem loopt Bouwe met zijn vader en moeder en zijn broer.

Peter tikt hem aan. 'Waar gaan jullie heen?'

Bouwe komt naast hem lopen. 'Naar mijn oom in Herveld. Jullie?'

'Naar de Nijburg.'

'Bouwe, bij ons blijven', zegt zijn moeder. 'Doorlopen nu.'

'Dag.' Bouwe verdwijnt in de duisternis.

Ans trekt Peter mee. 'Wij moeten ook bij elkaar blijven, heeft moeder gezegd.'

Gijsbert draagt het koffertje. Er zit niet veel in: pyjama, schone onderbroek, tandenborstel. Het zal maar voor één nachtje zijn, heeft moeder gezegd. Hooguit twee.

'Pas op', zegt Gijsbert.

Ze stappen opzij voor de vrachtwagen van winkelier Slootweg die zich langzaam langs de stoet mensen wurmt. Ze zijn bij de Kromme Elleboog als ze het horen: motorgeronk dat snel dichterbij komt.

'Duiken.' Ze struikelen van de weg af, naar de greppel en drukken zich tegen de grond. 'Geen licht!'

De vliegmachines ronken over hun hoofden, onzichtbaar aan de donkere hemel.

Peter tilt zijn hoofd een eindje op. Gijsbert duwt zijn hoofd weer tegen de grond.

Boem! Een lichtflits en een zware explosie. Dan meer dreunen. Boemboemboem.

Het gras is nat, kou trekt in Peters benen. Hij bibbert, en niet alleen van de kou.

Bep zegt met een klein stemmetje: 'Waarom is moeder niet meegegaan?'

'Ze zorgt heus wel dat ze veilig is.' Jan Carel klinkt alsof hij zichzelf daarvan probeert te overtuigen. 'Dit is niet bij ons. Het is verder weg. Oosterbeek misschien.'

'Moeten we niet doorlopen?', vraagt Ans.

Ze kruipen de greppel uit. Mensen om hen heen beginnen ook weer te lopen.

Ze durven de knijpkat niet meer te gebruiken. Voor hen uit is alles stikdonker, achter hun rug verlichten lichtkogels en de zoeklichten de hemel. De horizon gloeit oranje.

'Brand ...', zegt Jan Carel.

Ze lopen zwijgend, luisterend naar het dreunen ver achter hen. Soms giert er iets, gevolgd door een doffe knal. Dan weer scherp geratel.

Peter struikelt. Ans trekt hem overeind. 'Toch maar wat licht?'

Jan Carel laat de knijpkat zachtjes zoemen. Een zwak straaltje verlicht de grond voor hun voeten.

Jieng ... jieng ... jieng ...

Eindelijk slaan ze het karrenpad naar de boerderij in. Op het donkere erf staan schimmige gestalten zachtjes te praten. Ergens huilt een baby. 'Is dat Wimmetje?', vraagt Ans.

Gijsbert zegt: 'Nee, die huilt toch heel anders.'

'Laten we gaan kijken waar ze zijn', zegt Jan Carel nadat ze een tijdje besluiteloos hebben rondgekeken.

'Peter! Jongens!' Daar is tante Cor. Ze schermt met haar hand het brandende lantaarntje af dat ze bij zich heeft.

'Ik durf niet veel licht te maken. Jongens, het spijt me vreselijk maar we hebben geen plaats meer. Alles zit vol, de kelders, het huis, de schuren. Ik weet niet waar we al deze mensen hier moeten laten, die zullen op het erf moeten bivakkeren. Het is een vreselijke toestand. Maar luister, ik heb de familie Nieweg gebeld, in Zetten. Die verwachten jullie. Onze kinderen gaan mee want hun kamers zitten ook allemaal vol.'

'Wij weten waar het is', zegt Cornelis die achter zijn moeder opduikt. 'Greet en Hermien zijn ook klaar om te gaan.'

'Ga dan maar gauw', zegt tante Cor. 'Het is nog een best eindje lopen.'

'En de kleintjes? Zijn die hier?'

'Ja. We hebben ze met de Van Schaiks in de kamer van Hermien ondergebracht.'

Ze lopen het pad weer af. Opnieuw de nacht in. Nu zijn ze met zijn achten. Het is net Zwaan-kleef-aan.

'Die kant op', zegt Hermien.

Ze horen de hele tijd dof gedreun achter hun rug terwijl ze lopen.

Nu komen ze geen andere mensen meer tegen.

'Merken jullie ook dat je ogen een beetje gewend raken aan het donker?', vraagt Ans na een poosje.

'Net als bij een kat', denkt Peter, en meteen denkt hij aan Pieps. Waar zou ze zijn? Zwerft ze ergens in het donker rond? Hij probeert de duisternis met zijn blik te doorboren, maar veel ziet hij niet. Wel hoort hij een geluid dat hij niet kan thuisbrengen. Wat is dat? Het klinkt zo griezelig! Dan beseft hij dat het alleen maar de wind is die de bladeren van een ratelpopulier laat ritselen.

'Hoe laat zou het zijn?', vraagt Bep.

Niemand weet het. Vast al laat. Peter is zo moe.

Een hele poos later komen ze over een brug. Het water stroomt donker.

‘Het is de Linge’, zegt Cornelis. ‘We zijn er bijna.’

Na de brug verandert het geluid van hun voetstappen, ze lopen nu over straatklinkers. Links en rechts kunnen ze lage huizen onderscheiden.

‘Kinderen! Hierheen!’ Een vrouwenstem door het donker. Ze lopen erop af. Een mevrouw staat in de deuropening. ‘Kom snel binnen. Ik ben mevrouw Nieweg.’

Net als thuis liggen er matrassen in de woonkamer. Een meisje van de leeftijd van Martientje ligt daarop diep te slapen.

‘Dat is Carolientje.’

Peter suizebolt. Zo moe is hij nog nooit geweest.

‘Laat tandenpoetsen en pyjama’s maar zitten’, zegt mevrouw Nieweg. ‘Kruip er maar meteen in.’

Ze kruipen bij elkaar op de matrassen. Het is een beetje proppen. Peter rolt zich in zijn deken en valt meteen in slaap.

21 - Verder

‘Daar is jullie moeder’, zegt mevrouw Nieweg. Ze gaat snel de deur opendoen.

Moeder stapt van haar fiets en schudt de druppels van haar regenkapje.

‘Bij de Nijburg vertelden ze dat jullie hier waren’, zegt ze, terwijl ze haar natte jas uittrekt. ‘Grote Goedheid, wat hebben jullie gelopen! Hoe laat waren jullie hier?’

‘Om twee uur’, zegt mevrouw Nieweg. ‘Ze waren doodop. Hoe was het daar vannacht?’

‘Verschrikkelijk, eerlijk gezegd. Ik heb nog nooit zoiets meegemaakt. En het is nog niet voorbij, heb ik van de commandant begrepen.’

‘Kunnen we niet naar huis?’, vraagt Peter teleurgesteld.

‘Nee. De gevechten hebben zich uitgebreid tot Heteren. Vanochtend vroeg zijn de laatste zieken en gewonden ook vertrokken. Niemand mag het dorp nog in.’

‘U en de kinderen kunnen hier blijven.’

‘Dank u wel. Maar ik moet eerst naar Valburg. De kleintjes zijn nu met de Van Schaiks daarheen, want de Nijburg is ook niet veilig meer.’

‘Niet veilig?’, vraagt Greet ongerust. ‘En vader en moeder dan?’

